

4 + 337

9. 1. 1913

Gorí! Pomagajte!

ali

== alkohol in nikotin ==

Zapeljanim in dobromislečim
v premislek: F. Še^{ga} ^{le} m m m

G

Gorí! Pomagajte!

ali
alkohol in nikotin

△
Zapeljanim in dobromislečim
v premislek: F. Š.
▽

„Narodna Tiskarna“ v Gorici. 1906.

~~87337 d~~

GS 8 702 542

201109860

~~27 190/1950~~

8 Terel

Predstavite si lepo ograjen vrt. Vse gredice so zasajene s plemenitimi, krasnimi cvetlicami. — Naše oko se radosti smeje, ko vidi te raznobarvne, te pestre cvetove v pomladni lepoti. — Ali črez noč pade slana, in vsa lepota cvetlic zgine. — Kako žalosten pogled! Cvetlice, kje je vaša plemenitost, vaša krasota, vaš vonj? Črez noč vas je slana oropala vse lepote, uničila je ves trud pridnega vrtnarja — in sedaj ste mrtva, brezpomembna stvar. —

Temu vrtu, v katerem je slana kruto gospodarila, se mi zdi podobna naša mladina. Le pogledajte jo! Mesto polnih, svežih lic vidite samo uvelo cvetje s povešenimi glavicami. Neka nevarna bledoba, onemoglost, utrujenost počiva mladini na postaranem obrazu. Topost jej gleda iz očij, a šibko in nerazvito telo se trese kakor šiba

na vodi. — Le malo je cvetlic, le redki so otroci, ki so ohranili svojo naravno svežost in lepoto. —

Nastane vprašanje: odkod izvira to zlo, odkod ta slana, ki tako uničevalno pustoši med našo mladino? Odkod to, da so otroci tako mrtvi, nedelavni, malomarni za vsak pouk in opomin? Kje je ona brhka, živahna mladina, gibčna, delavna, polna plemenitih vzorov za Boga in domovino? Vse to jim je pobrala slana: alkohol in nikotin, — ali uživanje opojnih pijač in kajenje tobaka. —

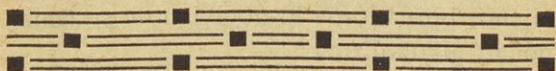
To je tista dvojna kuga, ki izpodjeda kal življenja pri naši mladini. — Odstranite tega morilnega črva, položite sekiro na to korenino vsega zla, in vzraste nam krepak, močan rod, dovzeten za vse dobro, hrepeneč le po plemenitem in vzvišenem, kar mu oživlja duha in spodbuja voljo k velikim delom. — „Mladina je naš up in naša bodočnost,“ piše slovenski pisatelj, „ako je krepka, čvrsta in čednostna. — Strah pa nas mora biti pred prihodnjostjo, ako vidimo mladino iz-

prijeno, brez vzorov in podivjano v strašnih sponah alkoholizma.“ —

Ali „smelo si upamo trditi, da se v tem oziru ne greši nad mladino toliko v zlobnosti, kakor v nevedni nespameti.“ — In po pravici pravi narod, da je nevednost najdražja reč na svetu. — Nevednost o škodljivosti opojnih pijač najbolj pospešuje občni pogin. — Naj bi torej solnce resnice in pouka razsvetilo ljudem pamet, da bi spoznali neizmerno škodljivost alkohola.

V boj zoper tega sovražnika pa mora iti cerkev in šola, država in znanost, sploh vsak, kdor ima kaj vpliva med mladino in ljudstvom. — Edino pouk in omika bosta rešila mladino in z njo tudi narod gotovega pogina. —

Alkohol.

Kdor premlad vino pije,
Olje na ogenj lije. —
A. M. Slo m š e k.

I.

Alkohol ima med Slovenci bogato žetev. — Temu so mnogo krive slabe gospodarske razmere, beda, težka opravila, velike skrbi za življenski obstanek, ali prvi in glavni vzrok je nevednost. —

Ljudstvo ne pozna strašnih posledic strupenega alkohola, dasi ima vsaki dan nešteto žrtev tega sovražnika pred očmi. — Ono sicer zrè z odprtimi očmi v svet, vidi morečo kugo, ali mesto da bi se je ogibalo, meče se jej z neodpustno brezskrbnostjo v naročje. — Ono uživa alkohol, zlasti v mrzlejših goratih krajih, z neko

posebno slastjo. — Med ljudstvom živi neka vrsta vraž, češ, da ima alkohol Bogve kake oživljajoče moči. — „Pravijo: žganje nam daje novo moč,“ tako piše naš nesmrtni A. M. Slomšek, „in nas za delo oživi. Ta beseda je goljufiva in grda laž. — Žganjepivcu se godi kakor bolniku v vročinski bolezni. — Tudi bolnik je v ognjenici močan, in po dva možaka mu nista večkrat kos. Pa po taki nezdravi moči oslabi bolnik hitro na smrt, in po cele mesece občuti veliko slaboto, ako celó ne umrje.“ — Tako se godi žganjčkarju, ko se napije tiste prešmentane vodice. — Nekaj časa občuti neko moč, potem pa hitro oslabi in ni za nobeno težavno delo. —

P o s l e d i c e a l k o h o l i z m a s o s t r a š n e. — Najprej se pokažejo na človeškem telesu. — Telo začne hirati vsled prekomernega alkohola, kateri kuži in kvari kri v naših žilah. — Kako oslabi alkohol človeško živčevje, opazamo lahko vsaki dan na pijancih. — Telo, okuženo po alkoholu, se ne more krepko v bran postaviti napadajočim boleznim. Čudimo se včasih, da mrjejo na videz krepki

možje — zlasti na pljučnici. — Vzroka iščite v alkoholu. Pijanca se navadno loti vodenica, sušica in jetika, zadene ga lahko srčna kap ali ga napadajo krvni izbruhi. — Pijanec navadno plača svoje uživanje z prezgodnjo smrtjo. —

Še večji vpliv ima alkohol na naše duševno delovanje. — Žganje in sploh alkohol jemlje človeku pamet, omami mu um in spomin tako oslabi, da se jutri ne bode tega spomnil, kar mu danes poveš. — Dandanes posebno zato zblazni toliko ljudi, ker se národi vedno bolj kužijo z alkoholom. — Možgani, najobčutljivejši in najglavnejši del našega telesa, silnò trpe pod vplivom alkohola. — Prenesti morajo razno stopnjevanje: od prijetnega omamljenja — do akutnega alkoholizma, do pijanskega delirija — do smrti. —

Alkohol je največji sovražnik duševnemu življenju človeka. Kjer je pijanstvo na vrhuncu, tam je npravnost pod ničlo. — Strašni prestopki naravnih, božjih in civilnih zakonov se dogajajo ravno v tem polublaznem stanju pijanstva. Samo koliko samomorov je kriv alkohol! — Pro-

fesor Heller trdi, da je gnal izmed 167 moških samomorilcev nad 30 let starih, katere je preiskoval, 123, to je skoraj 80⁰/₀₀ v smrt le alkohol.¹⁾ — Zato pač po pravici poje Stritar, ko pravi:

Žganje pogubi jih več,
kakor kuga, glad in meč.

* * *

Pri Slovencih so v navadi tri vrste pijač: pivo, vino in žganje. — V vseh treh se nahaja takozvani alkohol. — Čim več alkohola ima pijača, tem bolj upliva na živčevje. —

Skoraj povsod se je udomačilo pivo, ki je izmed alkoholičnih pijač še najmanj škodljivo. — Pivo je neko središče med redilnim mlekom in vinom. — Pivo je suhim, delavnim ljudem bolj prikladno, nego vino in žganje. —

Ali v prvi vrsti moramo paziti na zmernost, kajti prekoračimo li njene meje, občutimo kmalu slabe nasledke. — Kdor pivo nezumno vživa, se debeli, ker to jako pomaga, da se dela v živčevju

¹⁾ „Dom in Svet“ l. 1902 št. 10. in 11.

mast; ali pri tem ginevajo duševne in telesne moči; živci popolnoma oslabe in zadnji nasledek nezmernosti se javlja v — umobolnosti. — Toda vže po kratkem nezmernem popivanju se kažejo slabe posledice: pokvarjen želodec in glavobol. —

Pa tudi v pivu je doma
lenoba in zaspanost.

M. K r e k.

Najbolj vdomačeno pa je pri nas v i n o, katero rabimo, ako li mogoče, za pravo in prisiljeno žejo. — Vino ni redilno; ali zmerno uživanje vina se odraslim dopušča, ker, kakor pravijo, oživiljuje vtrujeno moč, greje in razveseljuje. — A l i o t r o c i n e b i s m e l i n i k a k o r p i t i v i n a, ker živci so jim mnogo bolj občutljivi nego pri odraslih. — Saj otroci imajo vže tako in tako močno in svežo kri, ki se hitreje pretaka po žilah in ne potrebujejo zato nobenega podražila. —

Najškodljivejša pijača pa je ž g a n j e, in proti temu je obrnjena ost tega članka. — Naš nepozabni Slomšek je mnogo svaril pred žganjem, a marljivi J. Trunk je vbral njegove stopinje, da bi rešil široke ljudske

mase. Vspeha se še ne vidi. — Ljudje sicer dobé knjige v roke, toda odložé jih takoj, ako jih začne kje „srbeti“. Potrebna ni samo knjiga, prepotrebna je živa beseda, dober vzgled in predvsem u r a v n a v a i n o m e j i t e v ž g a n j a r s k e g a z a k o n a.

Žganje je koristno samo kot z d r a v i l o. — Ko si se vtrudil in opešal, se smeš z eno čašico žganja okrepiti in osvežiti — ali ne naprej. — Pravi strup je žganje onim, ki so se mu kakor pravijo „priučili“ in mislijo, da jim ne more več škoditi. — Ljudje, ki se priuče žganju, hirajo telesno in duševno in morajo prerano v krtovo deželo. — Kdor noče verovati, se bode sam prepričal o tem — in uvidel bode, da se naše telo nikakor ne more priučiti žganju in podleže prej ali slej tej kugi. —

V naših mrzlejših gorskih krajih so se ljudje tako priučili žganju, da je kupujejo, kadar so lačni in kadar jih zebe, da se z njim hranijo in grejejo. — Ali pri tem ne pomislijo, da si to hrano in to toploto mnogo dražje kupujejo nego bi jedli bel pšenični kruh in se grel na gorki peči. —

Ali ne glede samo na to, da je žganje mnogo dražje v denarju kakor druge telesu potrebna hranila, plačati je morajo z najdražjim kar imajo, z zdravjem in življenjem.

* *

*.

Razni prijatelji ljudstva so posvečali veliko svojega truda proučevanju alkohola. — Poskusili so vpliv alkohola na rastline in živali in prišli so do zaključka, da je alkohol v večji ali manjši meri škodljiv vsem živlenskimi bitjem.¹⁾ Alkohol zadržuje rastlinam njihov razvoj, pa jih tudi popolnoma zamori. — Ni rastline, na katero ne bi imel alkohol nobenega vpliva. —

Živali so še bolj občutljive proti alkoholu nego rastline. In čim višje stopamo v vrsti živalij, tem občutljivejše so proti alkoholu. — Ker pa spada človek tudi med živa bitja in je „krona celega stvarstva“, tedaj bi moral alkohol človeku tudi najbolj škoditi. —

Poglejmo, da li je to res!

Dvojno naj govori: izkustvo in znanstvo. —

¹⁾ „Dom in Svet“ 1. 1903 št. 5. in 6. (A. Jarc).

Najprej se pokaže alkoholov vpliv na človeškem telesu. Mnogega je pi-jača včasih tako zapeljala, da je je bil do grla „sit“. — In drugi dan: glava te je bolela, kakor bi ti hotela razpočiti, jesti nisi mogel in hodil si okoli, ne da bi se lotil kakega težavnejšega dela. — Si li ponovil ta proces dva ali tri dni, nisi bil potem osem dnij za nobeno rabo. —

To pravi lastna izkušnja in znanstvo jo potrjuje. —

Znanost pravi, da je alkohol strup za človeški organizem, kateri deluje na močne počasi, na slabe in nerazvite pa hitreje. — Povsod pokaže svoj vpliv samo s tem razločkom, da se pri močnejših pokažejo posledice pozneje, pri slabičih pa vže po kratkem času. —

Oglejmo si alkoholovo pot, ki jo naredi kot pravi zajedavec s človeško krvjo. — Alkohol pride skozi usta, goltanec in požiralnik v želodec. Vže na tem potu vzbuja neka posebna vnetja občutljivih sluznih mrenic v goltancu in jabolku, — odtod tudi takozvani grleni katar. — Zlasti trpe mnogo pri tem glasilke, ki

zgube zvonkost glasu. Istotako vpliva na glas kajenje. Tudi v želodcu sežge alkohol vse mrenice, vsled česar ne more želodec dobro prebavljati. — Enako pustoši v drobu, in zato zastaja vsa prehranitev. — Nato dospe alkohol v kri in teče z njo po desni polovici srca v pljuča, katera oslabi v njih odpornosti proti jetiki in drugim pljučnim boleznim in potem teče s krvjo v levo polovico srca. Srce se tudi okuži po alkoholu. — Najprej se poveča in razširi, nastane počasno, težko dihanje, človeka se loti vodenica, srce mu oslabi in zgoditi se zna, da ga udari kap. — Alkohol vpliva pa tudi na druge organe. — Spremeni jetra in obisti. — Oboje se najprej razširi, pozneje pa upadejo in se skrčijo. Srce, želodec, pljuča, jetra in ledvice so tako važni telesni deli, da je od njihovega zdravja odvisno človeško življenje. — Komur je le eden teh delov bolan, ne more dolgo živeti. —

Alkohol je neprebavljiv, od tod tudi njegova škodljivost. Drugo hrano lahko prebavimo; t. j. jedila se razkroje in sokovi, kateri se stisnejo iz jedil, se spre-

mené v kri. — Pri alkoholu ni tega; spoji se sicer s krvjo ali ne kot hranivo ampak kot neko tuje telo, kot zajedavec, kateremu so ostala še vedno ona svojstva, ki jih je imel v kozarcu in se nespremenjen spreha po celem krvotoku. —

Ker pa dospe kri v vsak del človeškega telesa, potem ni nobenega živca, ki ne bi bil od alkohola okužen. Vsled tega čutimo po celem telesu neko posebno razburjenost, nervoznost in časovito toploto, — kateri pa sledi kmalu neka slabost, upadlost in otrpnenje. — Tudi zaspanost pri duševno delujočih je nasledek alkohola.

Fiziolog profesor Bunge¹⁾ pravi med drugim tako-le: „Alkohol zgori v našem telesu, in zato čutimo neko toploto, ako uživamo opojne pijače. Toda vse to je le mimogrede. — Vsled alkohola se namreč razširijo žile na površju telesa, in gorka kri priteka v večjih množinah tje. — Zato pa se tudi hitreje ohladi in za gorkoto kmalu nastopi neki čuden mraz, kar moremo dokazati tudi s pomočjo toplomerja. — Tako si tudi razlagamo rdečico, ki se

¹⁾ „Dom in Svet“ l. 1903.

pokaže bolj ali manj na obrazu vsakega človeka, ki je užil večjo ali manjšo množino alkohola. — Ako torej mislimo, da nas alkohol po zimi ogreje, se jako motimo. — Alkohol samo o moti naše živčevje, da potem mraza tako močno ne čuti.“ —

Škodljivost alkohola našemu telesu je torej popolnoma jasna. —

* * *

Kar trdimo o škodljivem vplivu alkohola na telo, isto moremo trditi z vso gotovostjo tudi o njegovi škodljivosti na naše duševno delovanje. — Ljudje vedo, da slabo vpliva alkohol na duševno razpoloženje, toda oni se hoté sami sebe varajo, ker vzamejo vso stvar prenedolžno. — „Moram se malo povesečiti, saj drugače imam samo pekel.“ — „Zakaj bi ga ne pil, saj ga je Bog dal“ — tako se tolažijo in mirijo pekočo vest, ki jih opominja k treznosti. — Spoznali bodo, a prepozno, da ni pravega veselja v alkoholu, ampak le žalost in nesreča. — Tudi je res, da je pijača dar božji, ali tega daru

ne bi smeli zlorabiti in se z njim duševno in telesno uničevati.

Pijanstvo popolnoma ugonablja duševne moči. — V prvi vrsti zaduši alkohol čut sramežljivosti. Človek začne take reči govoriti in blesti, kakoršnih ne bi nikdar izustil, ko bi bil trezen. — Jezik se mu razveže, srce odpre in večkrat izpove svoje najskrivnejše misli in načrte, katerih se potem sramuje, pa tudi kesa lahko celo življenje, da jih je razodel. — „V vinu je resnica“ — odkritosrčnost. Sploh pozabi človek na svoje dostojanstvo in se poniža do skrajnosti. — Do svojih sopivcev postane tako zaupen, da jim poda celo svojo sliko in priliko, — kar drugi gotovo zlorabijo. — Vidi tudi njihovo sožalno pomilovanje, a li čustvena stran je močnejša od opešane volje, katera je zgubila odpornost in moč, da bi se osamosvestila. —

Pravijo, da pisatelji in pesniki spišejo le tedaj kako duhovito stvar, kadar ga imajo „pod kapo“. — Toda sodeč po onih dovtipih, ki jih opažamo pri ljudeh, kateri ne letajo po zračnih višinah, se lahko vsak

prepriča, da niso Bog ve kako duhoviti. — Domišljija se sicer razburi, ali strogega logičnega mišljenja zaman iščemo pri pijancu. — Priznana resnica je, da čim več ima kdo alkohola v sebi, tem manj mu razum deluje, ker alkohol ovira njegovo delovanje. —

Ako „prikipi veselje do vrhunca,“ je tudi temu vzrok alkohol. — Odtod tudi zgovornost in živahnost pri človeku — za kratek čas. —

Pri vseh pijancih opazamo neke telesne in duševne preme m e b e. Pijanec živi vedno v neki napetosti, katera ne dopušča, da bi se telo in umsko delovanje odpočilo, — z novim alkoholom se z nova zamori vsako čuvstvo utrujenosti; — ko pa pride do vrhunca, nastane odpor, in tedaj se občuti toliko večjo utrujenost in vpehanost. — Živčevje in z njim celo umsko delovanje peša in polagoma popolnoma obnemore. — Krivo je tedaj mnenje, da alkohol človeka jači in oživlja duha. —

Ker so človeški živci, zlasti oni, katerih se duša poslužuje za stvaranje sodbe

mišljenja itd. jako občutljivi in najnežnejši izmed vseh, gotovo so tudi najbolj podvrženi alkoholovemu vplivu. — Počasi obnemore vid, sluh, otrpnejo tudi drugi čuti — in človek postane kmalu najnesrečnejša žrtev alkohola. — Žganjepivcem navadno potemni um, večkrat celó popolnoma znoré. — Poboji, pretepi, samomori in drugi prestopki vseh zakonov se vrše največ pod vplivom alkohola na duševno delovanje. — Naš um zgubi razsodnost, nastopi neko otemnenje razuma, — in v takem stanu je človek sposoben za vsako hudobijo. —

Poznam žganjarja, kateri ga ima kmalu zadosti, in potem začne divjati kot obseden. — Vpije in preklinja, da vse beži pred njim; a gorje mu, ki bi ga v takem stanu razžalil Njegov tovariš je popolnoma drugačen. Star je sicer, ali vsejedno jo rad zakroži, kadar je poln; zlasti rad govori nemški, dasi ne zna niti besedice, ko je trezen. — Pri obeh pa se pozna, da jima je žganje otemnelo um. —

Žganje in sploh žgane pijače so naj-

večji sovražnik človeškega uma, zato napovejmo jim neizprosni boj. —

II.

Vse do sedaj povedano velja splošno za vseh. Poglejmo pa, da li vpliva alkohol tudi na mladino tako uničevalno kakor na odrasle. —

Kaj ne, izkustvo nas uči, da čim nežnejša je rastlina, tem bolj jej slana škoduje. — In nežno otročje telo, kaj je pač drugaga, nego razvijajoča se rastlina, željna življenskih sokov in tečne hrane, da bujnejše razvija svojo rast. Ali narava ni povsod jednako darežljiva, kar je odvisno od sodelovanja raznih življev. — Zato zapazimo med rastlinstvom tudi mnogo kržljavcev. —

Kar vam nudi carstvo rastlinstva, isto opažamo na človeštvu. Vidimo mnogo bujno zraslih mladeničev nevpogljivih kot stoleten hrast, a poleg njih zaostale kržljavce, ki se človeku smilijo na dno duše. Odkod ta nevsmiljena pristranost narave? Zakaj niso vendar vsi ljudje jednaki po vstroju telesa

in duševnih močeh? Kakor vplivajo v naravi razni vzroki na razvoj posameznika in celokupnosti, isto opazamo v razumni naravi — pri človeku. — Tudi tu igra lastna osebnost veliko vlogo pri vplivu na poznejši razvoj potomstva. — In eden izmed mogočnih vplivov na bodoči razvoj potomstva je brezdvomno — pijanstvo. —

Na otrocih opazamo, da podedujejo lastnosti svojih starišev — ne samo telesnih, ampak tudi duševne. — To je nedvomno resnično. — Od starišev je tedaj odvisno, kake potomce bodo imeli. — So li stariši krepki, zdravi, čednostni, gotovo bodo imeli tudi cvetoče otroke; nasprotno, so li stariši udani jezi, strastem, pijanstvu, tedaj tudi njihovi potomci ne morejo biti drugačni. —

Jasno je tedaj, da se rodi od zdravega človeka zdrav, od okuženega pa slabič, kar nam potrjuje narod sam, ko pravi: jabolko ne pade daleč od drevesa. —

Ne gledé na druge strasti, oglejmo si pijanstvo in njega vpliv na potomce. —

Najnovejše preiskave so potrdile resnico, da pijančevanje vpliva na potomce ter jih vže v nežni mladosti podvrže tej uničujoči strasti. — Kolikokrat se opaža pri nekaterih otrocih neko čudno nagnenje do opojnih pijač. — Taki otroci so gotovo rojeni od starišev pijancev. — Saj so vže stari spoznali žalostno resnico, da pijanec rodi pijanca in zato so tudi Rimljani prepovedali ženskam uživati alkoholne pijače. — Otroci starišev pijancev so najnesrečnejši na svetu, — ker jim manjka največji zaklad — zdravje. — Oni so slabotni, kmalu umirajo, so omejenega razuma, božjastni in mnogokrat celó popolni bebcí. —

Evo, kaj nam pravi znanstveno preiskovanje.

Kako vpliva materino pijančevanje na potomce, nam kaže neki ameriški zdravnik. Opazoval je 120 mater — pijank. — Rodile so skupaj 600 otrok. — Od teh je živelo dalje kot dve leti le 265 otrok, torej le 44⁰/₁₀₀. — Že pri porodu ali vsaj preden so dokončali dve leti, je umrlo 335 otrok, to je 56⁰/₁₀₀, torej nad polovico. — Več kot 60⁰/₁₀₀ otrok je umrlo vsled hudih

krčev. -- Potem je opazoval 21 pijank, ki so rodile 125 otrok, in prišel do istega sklepa. — Nasprotno pa je rodilo iz istega sorodstva 28 zmernih mater 138 otrok, od katerih je umrlo do dobe dveh let le 35, to je še ne 30 ‰₁₀₀. -- Otroci pijank, ki so ostali pri življenju, so bili posebno podvrženi božjasti. — Da se taki otroci skoraj ne morejo vzdržati alkohola, je umevno, ker prinašajo vse pogoje pravega pijanca že na svet. Tu se res kaznujejo grehi starišev do tretjega in četrtega kolena¹⁾“.

Iz tega razvidimo, da je alkohol res strup za človeško živčevje, katero uničuje celó v materinem telesu. — Ženske pijanke se torej po pravici štejejo med detomorilke, ker zastrupljajo s svojo okuženo krvjo tudi kri svojega deteta. — Otrok matere pijanke prinese to nagnenje vže na svet, zato ni čuda, da so taki otroci navadno neznačajneži, vetrnjaki, potuhnjenci, zbadljivci, nemarneži, nesramneži in hudodelci. — Alkohol posebno vpliva na človeško voljo, katero oslabi v njenem

¹⁾ „Dom in Svet“ 1. 1903. J. Trunk.

stremljenju za dobrim, zato so ravno pri tacihi otrocihi duri na stežaj odprte raznim strastem in zločinom.

Profesor Tillmann v Bonnu je zasledoval osodo neke ženske — pijanke. — Živela je brez posebnega posla; potepala se je po deželi in kradla; nje potomcev je skupaj 834 oseb. — Na 709 so zasledovali življenje in njih osodo in prišli so do sledečih dejstev: 106 jih je bilo rojenih nezakonskih, 142 je bilo beračev, 64 jih je živelo v sirotišnicah, 181 ženskih je izvrševalo nenravno obrt, 76 možkih je bilo obsojenih radi raznih zločinov in hudodelstev, od teh 7 radi umora. Ta družina je stala državo tekom 70 let nad 70 milijonov mark. To je sad enega samega človeka — pijanca!¹⁾

Ne samo s podedovanjem se širi strast pijanstva, ampak največ so krivi te nesreče stariši sami s svojim slabim vzgledom.

Značilno je, da se širi pijanstvo vedno bolj med nižjimi sloji. — Ako pogledamo može stare korenine, vidi se jim, da niso

¹⁾ J. Trunk: Bodi svoje sreče kovač!

v svojih mladih letih obiskovali gostiln, kakor sedanja mladina. — Pa ostali so zato zdravi, močni in krepki vkljub vsem viharjem in bojem. — Pijanstvo je bilo omejeno le na premožnejše sloje, ki so pridelovali obilo vina ali pa zamogli kupiti, da se pri čaši rujnega vinca „razveseljujejo“. — Kakor se širijo vse slabosti iz viših stanov v nižje, tako tudi pijanstvo, katero se je globoko zajedlo v telo nižjih slojev, kjer praznuje svoje vesele orgije.

Le pogledjte deco omikanih in nekaterih premožnih starišev, kako je okroglih lic in polnega stasa. — Iz oči jim žari samo veselje, a na licih se jim sveti blaga zadovoljnost. — Pa ne recite, da so ti otroci zato taki, ker jim ničesar ne manjka. Ne! Vzgoja je pri njih boljša. — Dasi stariši sami pijejo vino, ga otroci niti ne okusijo. — Oni ne poznajo demona alkohola, ne poznajo škodljivega tobaka; — pred tema sovražnikoma varujejo stariši svoje otroke in zato so lepo rejeni in živahni. — A pogledjte v kmečko hišo, v borno bajto! Kaka vzgoja je tu? Siromaštvo in obup gleda iz vsakega kota. Zakaj?

Videl je pri gospodi, kako ga „srka“, pa zakaj si ne bi tudi on privoščil, ako ne najboljšega, pa vsaj tacega, ki žge in peče. — In res, pri hiši je vse požgano in spečeno. — Možu in ženi gleda iz očij obup in strah pred bodočnostjo, oveneli otroci pa stegujejo svoje ročice proseč kruha. — Kjer oče rad srka strupeno vodico, a mati morda v ničemur ne zaostaja, kaj naj pričakujemo od otrok! Vse gre le za vzgledom. — Če oče dene žganje v črno kavo, — in to je pri mnogih hišah po dvakrat, trikrat na dan — se sinček takoj oglasi: „ata, meni tudi“. A če dobi Francek, zakaj ne bi tudi mala Marica! Tako postavljajo nevedni stariši sami temelj bodoče nesreče lastnih otrok, ki postanejo lahko mnogo hujši pijanci, nego so stariši sami.

Da, oče pride lahko s svojim najmlajšim sinčkom na rokah v gostilno. — Naroči si četrinko vina ali frakeljč žganja, pa kaj mislite, kdo ga več popije — oče ali nadebudni sinček? Oče si odtrže od svojih ust sladko kapljico in jo ulija v otrokova usta. — Je li to prava vzgoja? — Umna in poštena mati bode

pitala svojega dojenčka z mlekom, tolažila ga bode s pravo materinsko ljubeznijo in potrpežljivostjo, ako začne mladi kričač razsajati po hiši. Nespametna mati pa mu bode dala mesto mleka in igrač — žganja, da se otrok omami, vpijani in zaspi. — To je žalostno ali resnično dejstvo. — Pomislite, ali ni taka mati hujša nego zver, ker ubija lastno dete z alkoholom! Da, tako daleč zavede človeka nevednost.

Kako slabe nasledke mora imeti na nežno mladino uživanje alkohola, si lahko vsakdo misli. — Vsi veščaki se strinjajo, da zabranjuje zavžiti alkohol redno prebavljanje, povzroča razne bolezni v želodcu in drobu, vije otroke in zato tudi zaostajajo v telesnem razvijanju. — Tudi če otroci prav malo alkohola dobivajo, a tega redno, jim začne drob otekati in loti se jih vodenica, — ali pa postanejo božjastni. — Še bolj pa vpliva alkohol na najnežnejše živce — na možgane. — Opazovanje je dognalo, da otroci ne vspevajo pri nauku, ako se jim daje dvakrat na dan le tretjino ali pol kozarca z vodo namešanega vina; postajajo

zaspani, leni, nepazljivi, nekateri pa razburjeni. —

Isto se trdi o vplivu alkohola na spomin. — Tožimo se, da nimajo učenci takega spomina kot nekdanji in da ne morejo zmagovati učne stvarine. „Vzroka tem pojavom,“ piše zdravnik Frick,¹⁾ „iščejo na tisočeri krajih; zidajo krasne šolske palače, krajšajo učne ure, prepovedujejo domače naloge, za telovadbo in igro odmerjajo precejšen čas, — a mesto da bi šlo na bolje, postaja vedno slabše. — Na korenino tega zla še niso nastavili sekire. — Važen, če tudi ne glavni vzrok je ta, ker otrokom tako zgodaj vže dajajo opojnih pijač. — Zato ima Kalberš prav, ko piše: „Alkohol zastruplja otroka pred porodom, gloda kakor črv na mladeniču, in razjeda moč odraslemu možu.“ —

„Mož, kateri je vže neizmerno storil za rešitev človeštva iz spon alkoholizma, škof dr. Egger, piše: „Več kot dvajsetkrat sem vže prepotoval svojo škofijo. Moj poklic je, da občujem posebno z mladino v šolah in opazujem njene duševne zmož-

¹⁾ „Dom in Svet“ l. 1903.

nosti. Te izkušnje so me privedle do prepričanja, in v tem so me potrdili duhovniki, zdravniki in učitelji, da oslabe pri velikem delu mladine duševne zmožnosti vsled pijače, ker se tako pogostoma daje otrokom. — Ako imajo otroci le slabe zmožnosti, se tolažimo, da jim je Bog razdelil talente. — Res je: Bog da vsakemu svoje zmožnosti; ali, ljubi stariši, kar je Bog dal, to morete vi izpriditi, in to posebno storite, ako dajete otrokom opojne pijače. — Nedvomno mi je, da ne trpi pri tem samo razum, temveč tudi čut, srce, s podukom je ovirana tudi vzgoja in pri mnogih otrocih se pripravljajo poznejše živčne bolezni vže v tej nežni mladosti. — Lahko je tudi razvidno, da je zgodnja privada na pijače vzrok poznejše nezmernosti v pijači Zato proč s steklenico, v kateri je za otroke strup, in sèm z piskrom mleka in priprosto hrano, pri kateri so postali naši predniki zdravi in močni“, tako poroča slovenski mladinoljub Jurij Trunk. —

A da se še bolj zavedamo nevarnosti, ki preti ljudskemu rodu od

strani alkohola, poglejmo, kaj pravijo k temu trezno misleči možje. V najnovejšem času obračajo mladini veliko pozornost znanstveniki, zdravniki, vzgojitelji in narodni politiki. — Na temelju osmega mednarodnega shoda zoper ahkoholizem je izšel odlok avstrijskega učnega ministra pl. Hartela, s katerim uka^zuje vsem šolskim oblastvom, naj porabijo ves svoj vpliv, da se mladina obvaruje pred to kugo, in naj poučujejo mladino o vsem, kar je v novejši dobi dokazalo znanstvo škodljivega o alkoholu.

Zlasti velikega pomena so takozv. „zmernostne družbe“ in „vzdržna društva“, ki imajo plemenit namen, odvrčati mladino od pijančevanja in jo pridobivati za popolno vzdržnost alkoholnih pijač.

Belgija, prej tako razupita država radi pijanstva, je spoznala nevarnost, ki jej je pretila s svojim poginom. Zato so obrnili vso pozornost na mladino, da bi jo rešili iz spon alkohola. — Vstanovile

so se t. zv. „družbe otrok“, kjer skušajo pridobiti neokuženo mladino za zmernost in če le mogoče tudi za popolno vzdržnost alkoholnih pijač. V teh „družbah otrok“ se vsakdo zaveže, da ne bo pil do 20. leta žganja in drugih močnih pijač; vino in pivo pa le zmerno. — Kot izborna sredstvo za izpodkopanje žganjaren so se pokazale g o s t i l n e, kjer se točijo le brezalkoholne pijače. — Tudi avstrijsko ministerstvo je izdalo l. 1901 važen odlok, „s katerim se oblasti pozivljejo obrniti svojo pozornost posebno na take gostilniške naprave, v katerih se dobivajo jedila, ne da bi bilo treba tudi piti.“ —

Velike važnosti je tudi predlog, ki ga je stavil v p r u s k e m deželnem odboru poslanec Douglas, kjer se vlada pozivlje, naj izdela postavo, ki bi zabranjevala slabe nasledke žganjepitja. — Povsod naj se prirejajo p r e d a v a n j a o strašnih nasledkih nezmernega uživanja opojnih pijač, posebno naj se v tem oziru p o u č u j e mladina v šolah. — Tudi francozka vlada ne zaostaja v skrbi za mladino. — V učni načrt ljudskih šol so sprejeli nauk

o škodljivosti alkohola v besedi in podobi, in sicer med glavne predmete, iz katerih se morajo delati izpiti in se zapišejo redi.

Najbolj pazijo na mladino na Angležkem. — Tu je bilo vže l. 1891 17.000 zdržnih družb med mladino; sedaj so se jako pomnožile in štejejo nad dva milijona udov. — Na Nizozemskem in drugod se snujejo zdržna društva med učitelji, ki hočejo s svojim vzgledom vplivati na mladino in jo rešiti svojemu narodu. —

Iz navedenega je razvidno, da se povsod zavedajo nevarnosti, ki preti z uničenjem ljudskega rodu. — Ne podcenjuje se ta nevarnost nikjer, zato jo hočejo s protivnimi sredstvi odstraniti ali vsaj omejiti. O vspehu ni dvomiti. Ali pravih uspehov smemo pričakovati šele tedaj, ko bo ljudstvo samo spoznalo svojega najhujšega sovražnika, in se bode ogibalo njegovega okuženja. Za uspeh pa moramo začeti pri neokuženih otrocih. —

V žalostnem položaju je zlasti mladina na Ruskem. Tam je „vodka“ (žganje) vsakdanja hrana siromašnemu mu-

žiku. Zanimivo ali ob enem tudi jako žalostno je, kar poroča ruski list „Trudnaja pomošč“ o alkoholizmu med rusko šolsko mladino. — Rečeni list objavlja sledeče presenetljive podatke o razširjenju alkoholnih pijač med učečo se mladino. Upravni pedagoški odbor kurske gubernije je vprašal 800 voditeljev ljudskih šol, ali njih učenci pijejo vodko. — Odgovorilo je 486 t. j. blizu tri petine učiteljev, od katerih je pritrdilo vprašanju 396 in samo 90 je vprašanje zanikalo. — Iz tega sledi, da je samo 20 odstotkov šol, katerih učenci ne pijejo vodke, in več nego tri četrtine šol, katerih učenci pijejo vodko; da celò kar cele šole. — Neki učitelj je poročal, da od njegovih 56 učencev samo eden ni nikoli okusil vodke. — Na vprašanje, kako često učenci pijejo vodko, odgovorili so učitelji, in sicer skoraj vsi, da jo pijejo pri vsaki priložnosti. —

Vi strmite nad tem. Pa mislite da je pri nas na Slovenskem po nekaterih krajih kaj bolje? Ne mnogo! Evo dokaza: v prvem šolskem letu vprašam učence, kdo izmed njih pozna žganje. — Vsi dvignejo

roke. — Vprašam jih, od kod je poznajo, odgovore, „ker ga pijemo“. — Od 11 dečkov mi je samo eden rekel, da ne pije žganja; a od 16 deklic le 3. — Pri vprašanju, kolikrat je pijejo, so mi trije dečki priznali, da je pijejo redno vsaki dan, a od deklic mi je priznalo 7; ostali je pa pijejo večkrat na teden. — Kako je pijejo? Odgovorè: zjutraj v črni kavi, nekateri tudi samo, bodisi za zajutrek ali kosilo ali ko pridejo popoldne iz šole. — Nekateri je celó večkrat na dan vživajo. — In potem hočemo imeti krepak zarod in zagotovljeno bodočnost! —

Tudi pri nas se uvajajo zmernostna in vzdržna društva. Zlasti na Kranjskem lepo procvitajo te rodoljubne ustanove in obetajo obilo žetev. — Izdaja se tudi mesečnik „Piščalka“, ki vabi v boj vse domoljube zoper alkoholizem. Le škoda, da se premalo ozira na mladino, katero moramo prvo rešiti, ako hočemo govoriti o uspehih. — Čegar mladina, tega bodočnost,

III.

Škodljivi nasledki uživanja opojnih pijač so različni. — Zlasti kažejo isti svojo moč v telesnem in duševnem delovanju pri mladih in starih. — Toda vseuničujoči črv alkoholizma ne prizanaša samo telesnemu in duševnemu zdravju, on izpodjeda neprestano tudi нравno, gospodarsko in narodno korenino ljudskega obstanka. —

Vera je temelj srečnemu življenju. — Ali nihče ne greši toliko zoper sv. vero kot pijanci. — Oni prelamljajo vse zapovedi, božje in cerkvene, naravne in državne. — Pijanec je brez čuta za pravico. Pozablja dolžnosti do Boga, bližnjega in do samega sebe. —

„Kdor se žganju vda, njega ne veseli moliti, ne poslušati božje besede. — Kadar gredo sosedge v cerkev, jo potegne pijanec v krčmo. Ni kraja na svetu, kjer bi grše zoper sv. vero in služabnike božje kramljali kakor pri žganju. — Angel dobre vesti pijance zapusti, žganje odpre vrata vsem hudim nagonom, da planejo kakor

iz pekla in doprinašajo dela, kakoršnih nas sam večni Bog obvaruj! „Ubijavci in razbojniki“, piše nadalje A. M. Slomšek, „se žganja nažro, prej ko gredo plenit, ljudi mučit in klat. — Žganjepivci prešestvujejo, če ne v djanju, ker ni priložnosti, pa z nesramnim govorjenjem. Žganjepivci kradejo, ako ne drugim, pa sebi, svoji družini in lastnim otrokom. Žganjepivci lažejo, se rotijo in se ne bojè po krivem priseči, če se jim le žganja plača. — Pijanec pretepa nedolžno ženo; sploh se zgodi v pijanosti največ in najstrašnejših hudobij.“

„Pijanci so sovražniki križa,“ piše sv. apostol Pavel, „zato jim je zoperna beseda: post, zatajevanje, pokora, molitev....“ „S satanskim srdom se spravijo nad vse, kar jih opominja na Boga in večnost.“ — Preklinjevanje najhujše vrste se sliši iz njihovih umazanih ust. — Vest jih peče in proganja, zato jo hočejo zadušiti z nova z žganjem — mesto da bi si priskrbeli zdravila za svojo dušo tam, kjer ga je edino dobiti. — Pijanec se navadno noče izpreobrniti, zahteva le odvezo, obljubi, da

opusti pijančevanje, ali obljube ne izpolni. — Drugi pa se boje spovedi kakor peklenšček križa. —

Praznik je. — Pod noč slišim po cesti prihajati žganjčkarja, ki vpije: „Gori, gori! Ah, kako peče!“ — Potem sledi grdo preklinjevanje. — Počakam ga in ga vprašam, kaj ga tako peče. — „Vest, vest me peče“. — „Pa pojdi k spovedi; priložnost imaš vsaki dan; spravi se z Bogom in opusti pijančevanje, — pa bode vse dobro“. — „Da jutri moram iti k spovedi! Prosim pa samo dva krajcarja“. — Pa mislite, da je prišel. Kaj še! Zjutraj sem ga našel pijanega na cesti pred neko hišo. —

„Žganje je dober prijatelj vseh grehov,“ piše Alban Stolz. — „Raztrga verige, odpre grehom duri in jih našunta, da strašno divjajo. Ako je le še iskrica vere v srcu, je žganje ona voda, katero jo popolnoma uduši.“ —

Alkohol je največji sovražnik človeške sreče. — Ali ker „neskaljene sreče pod solcem ne včaka zemljan“, doseči bi moral stalno, večno srečo pa v posmrtnem

življenju. — Ker nam pa pijanstvo preči dosego te sreče, tedaj se moramo odpovedati pijančevanju ali večni sreči, kajti apostol narodov pravi: „Ne pijanci, ne preklinjavci, ne roparji ne bodo posedli kraljestva božjega (I. Kor. 6, 10.) —

Kjer je alkohol doma, tam ni mesta lepim čednostim in časni sreči. — Se more li govoriti o lepem življenju kjer gre premoženje radi žganja rakovo pot ali pride celó na boben; kjer gospodar popiva mesto da bi skrbel za gospodarstvo; kjer gospodinja prespava celo popoldne svojega „mačka“, ali družina tekmuje med seboj, kdo pride zadnji iz gostilne? Ni čudo, ako propadajo pri nas lepe kmetije, da morajo potem cele družine s trebihom za kruhom. — Na Kranjskem se popije do pet milijonov zadacanega žganja, ne vstevši likerjev, poslanenega žganja in kontrabanta. In računamo liter po 2 K, tedaj se požene po grlu na leto 10 milijonov kron. — In kdo dela to? Samo nižji, revni sloji. — In ako prištejemo k temu da se na Kranjskem popije približno toliko vina in 3 milijone litrov piva, potem naraste pač

ogromen kapital, s katerim bi se zelo mnogo dobrega storilo. — Koliko solza bi se posušilo, koliko revščine ublažilo s tem denarjem. — Vedno naraščajoče pijančevanje je tedaj glavni vir uboštva in bede.

„Naša moč“, glasilo slovenskega delavstva, je objavila v 13. števil. I. let. sledeči uvodnik: „Delavec minister o pijančevanju“. Na Angleškem je padla deset let stara konservativna vlada in nastopilo je liberalno ministerstvo Campbell-Banerman. — Ta izprememba v vladi je velikega pomena za delavstvo in osobito tudi za abstinentne (vzdržnost alkoholnih pijač). Dosedanja vlada z ministrom Balfourjem je bila podpora alkoholnega kapitala, nova vlada pa soglaša s političnimi zahtevami protialkoholcev. Med novimi ministri so štirije abstinentje in med poslanci je vsaj 96 abstinentov. Zlasti John Burns, novi minister za notranje zadeve, je od mladosti goreč abstinent. Burns je delavec in voditelj delavcev in se tudi kot minister nosi in zaveda kot delavec.

Sedanji minister Burns jako ljubi svojo ženo in je radikalen abstinent in visoko ceni boj proti alkoholu. Navedemo nekaj, kar dokazuje njegov govor dne 31. oktobra 1904. Takrat je govoril sledeče: „Alkohol onesnaži vse, kar pride z njim v dotiko. Česar ne podjarmi, to oslabi; česar hitro ne konča, to uničuje polagoma. Za posameznika je alkohol zlobna bolezen, za družbo je kuga, za narode samoumorna zapreka vsakega napredka. Na noben sloj družbe, nekdanj in sedaj, ta bič pijanstva ni deloval tako uničevalno, kot na ubogo delavsko ljudstvo Pitje je že dosti slaba reč za bogate, dobro rejene sloje, ki lahko popravijo s počitkom in hrano, kar jim alkohol pokvari na zdravju in moči. — Za reveža je pa pitje težka butara, ki si jo prepogosto sam naloži in sicer takrat, ko jo najmanj lahko more nositi. — Pitje vedno iznova oslabljuje moč, vztrajnost in zmožnost posameznega delavca in moč delavcev kot celote. — Alkohol draži, podivja, seje neslogo, prepir, grenkost,

kjer naj bi vladal mir, treznost, dobrota in spodobnost. — Alkohol vodi v lenobo in zapeljuje v utrudljive in neumne napore. Izpodkopa je moža to st in pokvari žensko naravo, sploh najlepše človeške lastnosti bolj uniči, kot vsaka druga razvada. Kot izučeni delavec, ki sem si celo življenje prizadeval pomagati neizučnemu delavcu, kot poslanec in občinski svetovalec, bi rad dognal nekatera dejstva o delu in o pitju s stališča delavskega voditelja. — Naprej povem, da sem zavzet zoper pitje, ki sem se sam vzdrževal vseh opojnih pijač celo življenje. Poznam pivske razvade le v tem, da sem bil sam vedno trezen in to zadostuje.“

Pivske razmere poznam, ker sem opazoval s sočutjem slabosti onih, ki pijejo. — **Zmerno** pitje pomeni zgubo časa, denarja in tudi zdravja; **nezmerno** pitje je neumnost, zapravljivost in uničevanje. — Če se gre še naprej v trajno pijanost, ni več za prenašati, je občenevarno. — Kar sem doživel v delavnici, na cesti, v norišnici, v ječi, dalo mi je izredno priliko, da sem

opazoval razdejanje alkoholovo. — Udeleževal sem se delavskega gibanja našega časa in videl, kako se razpravlja socijalne moči, obrtna krepost, politična moč, vse z pitjem. Kar sem doživel med delavstvom naše dežele, videl in zvedel drugod, je dejstvo, da na premnogih leži alkohol kot mōra, pijanstvo kot prokletstvo, nezmernost kot njih največja napaka. Z ozirom na osebno, socijalno in politično stanje delavskih stanov je alkohol najhujši in največji vzrok tolikih težkoč, pod katerimi trpijo kot delavci, možje, očetje in državljani. — **Če hočemo, da bo vladalo ljudstvo, mora biti trezno.** — Naša dolžnost je, nikogar voliti v kak zastop, ki ima dobiček od alkohola, in ki se ne zaveže bojevati se zoper alkohol v vsaki obliki. — Voditelji ljudstva ne smejo piti in vse delavno ljudstvo mora biti vzvišeno nad vsako opojno skušnjavo. — Od vas, najboljšega, najprostejšega, v mnogih ozirih prvega delavstva celega sveta zahtevam, da pustite pitje,

kajti to vas ovira, da hitro, srčno in trdno stopate naravnost po ravni, po strmi poti do zdravja, socialnega blagostanja, socialne kulture in narodne veličine. — Vaša dolžnost in vaš poklic je, pripraviti to pot s tem, da stanje delavcev s treznostjo izboljšate, ne le za vašo hišo, vašo obrt, ampak za vašo deželo, vaš narod, za celo človeštvo

Tako govori, tako poučuje delavec ministar svoje nekdanje tovariše. — Kanite se pitje, ker v njem ni velikosti!

Kdo bi mogel naštetih posamezne žrtve alkohola! Le en pogled v družine in takoj spoznate strašno morilko, katere ne prizanaša nikomur, ki se jej približa. — Koliko družin stoka v bedi in siromaštvu radi očeta-pijanca, koliko sirot žaluje po svoji materi, ker jim jo je iztrgalo žganje, ko bi jo najbolj potrebovali; kdo prešteje solze, ki so jih pretočile sestre za brati, katere je žganje položilo v prezgodnji grob; kje so tisti težki vzdih, ki so se izvili iz globokočutečega srca mlade žene, kateri je moža odtujilo žganje! — Kdo pretehta gorje in žalost, ki je nastala radi žganja!

Le pogledjte, koliko ljudi je obsojenih v sramoto, ker jim je utisnjen pečat pijanstva. — Kakor lene sence se vlačijo okoli, in bleda smrt jim je vedna spremljevalka. — Pili so žganje, vsled tega so jim moči pošle in postali nesposobni za delo. — K d o r p a n e d e l a, n i m a j e l a, a ž g a n j e mora biti, — prodaja se košček za koščekom, premoženje se krči, naposled ostane le še prazna hišica, kjer najde počitka on in razdejana družina. — Ali strast pijančevanja je tolika, da se niti tu ne vstavi, ampak zahteva zadnjo žrtev — tudi hišica mora iti po grlu. — Družina išči si kruha drugod, on sam pa nesposoben za delo hira počasi živeč od milodarov usmiljenih src. — Kaj vse žganje ne stori!

„Pijanec noče delati, in v kratkem tudi ne more, kajti žganje mu oslabi ude in sne telesno moč, kakor črv čvrsto drevo. — Rokodelec-žganjepivec se tako trese, da ne more delati, dokler ne pije. — Po pitju nekaj časa dela, ali zopet kmalu oslabi. — Žganje milo teče po grlu, poslednjič pa pikne ko gad in rani kot strupena kača.“¹⁾

¹⁾ A. M. Slomšek: Zbrani spisi.

V obče se misli, da je potreben frakelj šnopsa pred in popoldne, da gre delo bolj od rok. — Toda to ni res. — Kajti žganje ne daje moči, ampak le razburja. —

Mnogi odpirajo oči in so o tem prepričani. — Pametni gospodarji ne dajejo več svojim hlapcem in delavcem toliko žganja. Seveda, pri neukem delavcu je takoj zamera. Ali kaj to! Raje se mu navrže pri plači — in tako bosta zadovoljna oba; gospodar, ker se mu naredi več dela, in delavec, ker ima večje plačilo. —

Neka krčmarica v mali vasi, ki šteje komaj dvajset hiš, mi je pravila, da proda več špirit, ne vštévši žganja, v enem mesecu, kakor celo poletje vina. — Špirit kupujejo, da delajo sami doma žganje, ki je pijejo ob košnji.

Sploh žganje ne sme manjkati pri nobeni priložnosti. — Pije se za veselje in za žalost, če kdo umrje ali če se rodi. — Eni pijejo, da postanejo veseli, drugi, da prikrijejo svojo žalost, eni, da se odpočijejo, drugi, da zadobe „svežih“ moči za prihodnji dan. —

Praznik je. Cel teden delam in se trudim, danes se pa lahko malo odpočijem in poveselim. Pa hajdi s tovarišem v žganjarno. — Pije — pije dokler čuti kaj cvenka v žepu. — Kmalu mu omagajo nestalne noge, s frakelnom v roci sede na klop, povabi tovariša v družbo, objameta se in petja, vpitja in preklinjevanja ni konca ne kraja. — Glavi se jima zibljeta kot dve buči, trkata z njima, naposled — ojoj! — kri — kri! Brž po duhovnika, kateri dene vže vsega izpremenjenega, upadlega in bledega pijanca v sv. olje, spoved je bila nemogoča, ker mu je lila vedno nova kri in je bil tudi v nezavesti. — Kmalu pa mu je odleglo, ali zopet ga napadejo težave, kri začne iz nova bljuvati in klicati Boga in vse svetnike na pomoč. — V tem pride poklicani zdravnik, proži mu prvo pomoč, odleže mu, zaspi; ko se po noči prebudi, mu je bila prva beseda: ž g a n j a! —

Vse to se je godilo o poldne na javni cesti, kjer se je zbralo do petdeset ljudi in gledalo ta žalostni prizor. — Vsi so majali z glavami in rekli: Žganje je naš grobokop. Čuvajmo se ga bolj kot smrti! —

Če obiščete bolnika, vam takoj udari nasproti duh po žganju. Naj bo bolnik malo ali nevarno bolan, žganje je prvo in zadnje zdravilo.

Ko gredo „var'vat“, mrliča namreč, tedaj gotovo mnogim ni kropenje mrliča prvi cilj, ampak, da krope svoje grlo z neblagoslovljeno „vodico“, ki jim polagoma omami um, da so marsikoga vže našli ležati pod klopjo ali pod mrliškim odrom, kar je pač velika žalitev veličastva smrti. — Oblastnije bi pač morale paziti pri takih prilikah na red in strogo prepovedati v mrliški sobi opojne pijače. —

Da, celó pri porodnicah ne sme manjkati ta kapljica. Nekateri so tako prismojeni, da take žene kar silijo z žganjem, češ, da lažej prenašajo bolečine in trpljenje. — Seveda, ne pomislijo pri tem na posledice, ki bi lahko nastale. —

Ni čudo tedaj, da človeštvo hira in propada. Strup pije in hoče biti zdravo. — Ni mogoče!

Prodajalci žganja in krčmarji moramo tudi živeti, se bode ugovarjalo. Nihče vam tega ne odreka. — Samo zlorabiti bi ne smeli oblastvenega dovoljenja. Ali ste pomislili kedaj, da delate pod okriljem zakona marsikaj protizakonitega, proti božjim in naravnim postavam in grešite zlasti zoper ljubezen do svojega bližnjega. — Pijanca napajati samo radi večjega dobička, se mi zdi ravno tako nemoralno kot izkoriščanje delavca po kapitalistu. Kapitalist izrablja delavčevo bedo, krčmar pijančevo nezavednost — ali oba sta v tem slučaju — tatova. —

Težko, da ste vzporedili oni mali dobiček z ogromnim zgubičkom, katerega trpe pri tem ljudje. — Ste li pomislili na solze nesrečnih mater, ki ste jim sina zapeljali s pijačo? Ste li prešteli globoke vzdihne zapeljanih deklet, ki so ravno tem potom izgubile svojo nedolžnost? — Ste li izračunili, koliko nesreč, samomorov, tatvin se je ravno vsled pijače naredilo? Ste li pretehtali denar, čas, katerega so po nepotrebnem zapravili v vaših krčmah? Ste li slišali kedaj o strašnih nasledkih, ki so sle-

dili čezmerno zavžiti pijači? Norost, bolezen, smrt, beda, pomanjkanje, propadanje nrvnosti — vsega tega ste krivi vi krčmarji v desetih slučajih gotovo devetkrat. — In sedaj pomislite, ali je vreden tisti dobiček toliko, kolikor gorja nakopljete ljudstvu!

Pa zopet porečete: mi ne silimo nikogar, naj pride in toliko pije. Res, da ne silite, ali človek naganja vedno bolj k slabemu nego k dobremu. Prvi četrť se vsakemu zdi drag, drugi ne več toliko, tretji še manj, a naprej se niti ne pomisli, kako težko se prisluži denar. — Pije — in pije se, ne gledé na domače razmere in vi nosite toliko časa na mizo, dokler čutite kaj cvenka v žepu svojega gosta. — Čast izjemam!

Da bi krčme in žganjarne kolikortoliko odgovarjale svojemu namenu, ki je plemenit in človekoljuben, bi se morali vsi krčmarji in prodajavci žganja zjediniti, da ne proda nihče alkoholne pijače onim, katerim se pozna, da je imajo dovolj. Policijska oblast bi morala natančno paziti, da se povsod drže strogo predpisov in določil obrtnega reda. — Kdor bi se hote in

vedoma pregrešil, naj bi se ga strogo kaznovalo, v slučaju tudi odvzelo dovoljenje krčme. —

Da je potrebna strogost tudi pri žganjarnah, evo dokaza: Žganjčkar pride na vse zgodaj na „pudeljč“. Tu najde vže svojega tovariša — pijanca. Oba se začneta nalivati — seveda na tešče —, da sta ga do grla sita. — Eden omaga vsled tolike pijače, — in se zgrudi na tla. — Krčmar in tovariš ga poležeta klop. Tovariš vkaže hitro še eno merico, in je vliva v nezavestnega pijanca. — Mar mislite, da se je krčmar branil dati še eden ali dva pudeljčka. — Kaj še! Prav rad ga je dal, dasi je videl, kako stoka oni na klopi. — In ko so ga začele obhajati razne težave, in so se bali, „da ga bode takoj konec“, tedaj so ga vkazali prenesti domov. — Položili so ga polumrtvega, nezavestnega stari materi v naročje! — A ona? Takoj teče po dušnega pastirja, in hitro v sv. olje, — sin umira. — Duhovnik pride, spozna resnost položaja in opravi sveto opravilo. — Jedva je vzdržal v sobi nekoliko časa, kajti vse je zavdajalo strašno po

šnopsu. — Prej ko odide, naroči, naj sku-
hajo pijancu nekoliko pepela in naj mu
ga vlivajo z žličko v usta. — Začel je
bljuvati — in popoldne je vže nosil —
vodo. —

Najdeta se dva pijančka. Nalivata se
z žganjem toliko časa, da oba obnemoreta.
— Vržejo ju iz žganjarne, kjer obležita na
cesti in tam naznanjata — čast krčme. —
In znajte, eden iz med istih je bil tisti dan
pri velikonočni spovedi in pri sv. obhajilu.

Kaj ne, da je potrebno tudi nadzor-
stvo nad krčmarji in žganjarji. — Ko bi
krčmarji bolj gledali na obči blagor, nego
na lastni dobiček, ko bi policijski organi
točno pazili na izvrševanje krčmarskih dol-
žnostij in bi država preuredila zakon o
krčmarski obrti v prid revnejših slojev,
tedaj bi se mnogo solzâ posušilo, veliko
nesreč preprečilo in gorjâ iztrebilo. — A
da se vse to doseže, je potrebna prevstva-
ritev srca; iztrebiti bi morali iz njega lju-
liko sebičnosti in nasejati krščanske čed-
nosti — in človeštvo bi ozdravelo. —

Strašni so toraj učinki in nasledki alkohola. — To priznavajo vsi in vsakdanja skušnja nam to potrjuje. — Kjer se udomači ta kuga, tam zamori vse: telo in dušo, posameznike in cele družine, premoženje, časni in večni blagor . . . Nikomur ne prizanaša, niti starim, niti mladim, niti materam ali očetom, ona mori hčere in sinove, starčke in dojenčke, sploh vse, karkoli pride pred njeni strupeni dihi. —

Kako bi prišli tej morilki v okom? Ker se je spoznala potreba vsestranskega odpora, združili so se cerkev in šola, znanstvo in država, da zastavijo sekiro na korenino tega zla. — Vsak deluje v svojem krogu. — Odnehati ne bi smel nihče. Vsak gleda na to, da vzbudi, razširi in okrepi vsaj med mladino čut treznosti in zmernosti, zatajevanja in premagovanja, a če li mogoče popolno vzdržnost. —

Vsak, ki je spoznal resno nevarnost te morilke, vsak, komur leži na srcu blagostanje in sreča narodova, stopi v boj in ne nehaj prej se bojevati s poukom, besedo, peresom, a najbolj z vzgledom, dokler se ne stre žganjetoču zadnja steklenica bri-

njevca. — Tedaj še-le bode končano naše delo. — Kdor je plemenit, vnet za čast in blagor domovine, bode imel tudi smisla za rešitev onih nesrečnežev, ki so padli ali so na tem, da padejo v kremplje alkoholove kuge. —

Toda, ako želimo resnega vspeha, ako hočemo priti alkoholizmu do živega, začeti moramo vojsko zoper njega vže pri materi ali najmanj pri dojenčku. — Mladi zarod obvarujmo, da ga ne okuži strupeni dih morečega alkohola, in vzgojili si bomo močan, krepak zarod, ki nam bode hvalen, da smo se lotili tega težkega ali jedino rešilnega dela, in nam bode ob enem gotov porok boljše narodove bodočnosti. —

Vi očetje in matere torej, ki vas čaka težak odgovor za svoje otroke pred božjim prestolom, priporočajte jim mleko in v o d o kot pijačo. Pri mleku bodo ostali otroci čvrsti, zdravi, vedrega duha in vselega srca. — V mladosti jih moramo varovati strašnega morilca, da jih odrasle ne dobi v svoje kremplje. — Ako so na Angleškem trije milijoni otrok zaobljubili,

da se hočejo popolnoma vzdržati alkohola, zakaj ne bi tudi naši otroci kaj takega storili! Posnemajmo dobre vzglede, kar nam bode služilo v časno in večno srečo. —

Nikotin.

Kjer stari delajo, mladi pa tobak
kadijo, tam pogosto boben ropoče.

A. M. Slo m š e k.

Znanstveni dokazi in naša vsakdanja skušnja nam pričajo o neizmerni škodljivosti ahkohola, ki je prvi in največji sovražnik človeške družbe. Drugi sovražnik, ki enako preti človeškemu rodu s svojim uničujočim vplivom, je nikotin ali raba tobaka. Tudi tega se oprijemlje današnji svet vedno bolj, dâ, celó nedorasla mladina, ki ne zna niti od daleč presoditi pogubonosnega vpliva nikotina na mladi, nerazviti organizem. Kar velja o alkoholu, ki uničuje duševne in telesne moči posameznika kakor tudi celih narodov, isto velja o nikotinu. Nikotin ne škoduje samo telesu, ampak vzbuja tudi razne strasti, ki človeka

večkrat zavedejo na pogubna pota. Poleg tega prazni tobak mošnjiček, ki se navadno le s trudom in muko napolnuje, manjša narodno premoženje, ker od denarja, ki ga izdamo za tobak, se niti vinar ne vstavi med Slovenci. Tobak ni toraj samo črv, ki izpodjeda telesno zdravje in uničuje človeka nravno, ampak ga spravlja polagoma tudi na beraško palico.

Tobak je služil nekdam popolnoma drugačni svrhi nego sedaj. V Ameriki, kjer je ta rastlina doma, je namreč mnogo jako nadležnih mušic, ki človeka pikajo v obraz, kar pač ni prav prijetno. Da bi se tega mrčesa iznebili, zvijali so Indijanci tobačne liste, prižigali jih in puhali dim okoli sebe, da so tako odganjali od sebe ta nadležni mrčes. V Evropi pa se je rabil tobak izprva izključno le v zdravilstvu. Še le pozneje so Evropejci povzeli grdo navado kajenja od ameriških divjakov. Toda stroge prepovedi od državne kot cerkvene oblasti so branile, da bi se ta kuga brzim korakom širila. Ruskim kadilcem se je zažugalo, da zgubijo nos, ako jih zalotijo pri kajenju.

V Carigradu so bičali Turka, ako so ga videli s pipo po ulici hoditi. Tudi cerkev je povsod svarila in poučevala zaslepljeno ljudstvo. Papež Urban VIII. je leta 1624. izobčil iz sv. cerkve vse kadilce in nosljače. Angleški kralj Jakob I. je spisal sam knjižico, v kateri med drugim piše: „Kajenje je navada, ostudna za oko, grozna za nos, škodljiva za želodec, nevarna za možgane in pljuča; črni smradljivi dim je na las podoben davečemu soparu, ki se dviga iz peklenškega brezdna.“ Ali vse svarjenje je bilo zaman. Zlo se je hitro širilo. Kadilci so ostali zvesti kajenju in pridobili še novih pristašev. Sedaj ima vže vsaka najbolj zakotna vas svojo prodajo tobaka. „Še za sol ni denarja, pipa pa mora biti vedno v ustih,“ ali „za sol ni, za tobak pa mora biti,“ tako rentaćijo žene nad svojimi možmi! In po pravici! Gospdinja škrtari, kjer le more, da je le vse potrebno pri hiši; trga si grižljeje od svojih ust, samo da ima družina kaj prigrizniti, mož pa ne zmenè se za hišne potrebe, kadí kakor Turek in zapravlja denar brez potrebe.

Zakaj pa se vedno uči in svari: preč

s tobakom! V tobaku je jako hud strup, ki ga imenujmo nikotin. To je prozorna, čista, olju podobna tekočina, ki neprijetno diši in močno zavdaja. Le mali del jedne kaplje tega strupa že zadošča, da umoriš domačega zajca, in jedna kapljica vzame psu življenje. Dá, celó tobačni pepel je tako škodljiv, da te omami in omrtviči, ako ga le v mali količini spiješ v kozarcu vina. A kako pogubna je ona tako zvana „žlindra“ iz pip, si lahko vsakdo misli. Ako je temu tako, potem ni nobeno čudo, da škoduje kajenje celó moškim. Nezmerna raba tobaka pa je vzrok, da človek oslepi, da si pokvari živce in celó znori. Tak mogočen vpliv ima kajenje vže na razviti, moški organizem, kakšen vpliv pa naj ima kajenje na mladino!

Kajenje je naravnost pogubno za mladino. Vsi oni škodljivci in človeško življenje uničujoči nasledki, ki jih vidimo pri odraslih, se še v večji meri opažajo na mladini. Tu se prav očitno pokaže strup tobaka, ki ga mladina tako rada vsesava. Tej bi se moralo zabraniti kajenje na vsak način. To je dolžnost starišev,

šole in cerkve ter sploh vseh, katerim je mladina izročena v skrb. Žalostno, da se mladina udaja v naših dneh kar najhitreje tej strasti. In nasledki so to, da srečavamo povsod mladeniče, ki so po zunanosti vže pravi starci. O mladeniški žilavosti, rdečih licih ni duha ne sluha. In to ni pripisovati pomanjkanju, ampak prezgodnjemu vživanju alkohola in rabi tobaka; ta dva sta vtisnila mladeničem neizbrisno znamenje slabosti in starikavosti na čelo.

Tobačni dim deluje zlasti na srce in more njegovo delovanje celó vstaviti; dihanje postaja počasno in težavno, mišice pa utrujene in onemogle. T o b a k z a struplja počasi ali gotovo človeško kri, ustne žlezde izločajo obilnejše sline, želodec slabi in prsa suši, draži pljuča in oči ter več ali manj krajša življenje. Vsestransko opravičen je ameriški pregovor, da so s m o d k e žreblji z a r a k e v.

To niso morda kake ženske čenčarije, ampak je vse znanstveno dokazano. Kratkovidni stariši pa zagovarjajo celó rabo tobaka, češ: mojemu sinu koristi proti

glistam, ali zato, da se mu oči čistijo. Nespametne abotnosti! Sin vam je, dragi stariši, zato bolan, ker kadi. Oni tobačni strup je odvzel vašemu sinu tek do jela, ker, kdor mnogo kadi, navadno malo jê. Prazen želodec pa se kmalu pokvari in postane v kratkem ognjišče raznih bolezni. In od tod tudi gliste. Tudi oči so mu oslabele le radi kajenja. Tobačni strup, nikotin, zastruplja počasi vse živce človeškega telesa. Zastrupljenje pa se oprime najprej očesnih živcev, ki so najbolj občutljivi in jim tako počasi vzame vso moč, da niso sposobni za nobeno delovanje in človek polagoma oslepi.

To so dejstva, ki so jih priznali sami zdravniki in učenjaki, ki se bavijo s preiskovanjem škodljivih tvarin v tobaku. Trdijo celo, da boleha na jetrih vsak peti človek, najsibode kadilec, nosljač ali žvekač in mora tudi vsled tega leči v prezgodnji grob.

K a j e n j e š k o d u j e n a j b o l j mladim ljudem, ker niso še dovolj razviti. Kajenje je strup in ta strup vpliva jako pogubno na želodec, pljuča, srce in

sploh na celo človeško truplo. To je pravi črv, ki noč in dan gloje in izpodjeda korenine človeškega življenja. Tobak je drugi največji sovražnik človeške sreče, ker uničuje človeku, kar mu je najdražje — dnševno in telesno zdravje.

Komur življenje je mar,
Piti, kaditi nikar. —

Naj vam navedem en vzgled, ki vas bode morda prepričal o resničnosti rečenega. Ruski general in minister pripoveduje v časopisu zoper zlorabo tobaka: „Ko sem zapustil svojo službo, so bile moje oči jako slabe in roke so se mi tresle, a nisem si mogel raztolmačiti, odkod bi bilo to prišlo. Da so oslabele moje oči, sem pripisoval temu, ker sem mnogo delal pri luči. Podal sem se v pokoj in upal, da bo pokoj vže odstranil te neljube prikazni, kajti nisem še štel 50 let. Ali skozi tri leta sem zastonj čakal zboljšanja, in pogum mi je vpadel. Skozi 34 let sem namreč prav močno kadil. Razne okolščine so me prisilile, da sem se kar naenkrat odpovedal kajenju. A hitro sem zapazil da se mi roke več ne tresejo, in v šestih mesecih so bile

tudi moje oči zopet zdrave in vid prav dober.“

Rabo tobaka vam vsak pameten človek odsvetuje z ozirom na to, ker tobak preveč prazni mošnje, vzbuja strasti, ki ga vedejo na slaba pota in zlasti, ker je tako poguben ljubemu zdravju. „Ali ne stori tedaj oče prav, ko svojemu sinu šibo mesto pipe pokaže.“ Mladenič, ki se tobaku ne privadi, bo zlata vreden mož; in kdor mladeniču tobak zabrani ali ga odvadi, boljše delo stori kot bi mu kmetijo kupil.“ To so zlati nauki največjega slovenskega škofa Slomškega. Zapomnite si jih dobro, vi stariši, in jih uresničujte na svojih otrocih.

Obveljati bi moralo to načelo povsod: otroci in sploh nedorasli ne smejo kaditi, drugače sami sebe morijo. Kdor do sedaj ni kadil, naj se ne loti; tako skrbi za zdravje in prizanaša tudi svoji mošnji. Imejte vedno na umu besede našega pesnika Stritarja:

Pitje in kajenje
krajša ti življenje. —

Anglija je vzor moderne države. In po pravici se jo stavlja v zgled vsem

drugim državam. Nobena država se toliko ne potrudi za resnično rešitev socialnega vprašanja kakor Anglija. Prednjači pa tudi vsem v skrbi za mladino. Na Angleškem in v Zjedinjenih državah ameriških so izdali zakon, da se ne sme prodajati in odajati tobaka mladini izpod 14. leta. Kdor bi to prepoved prelomil, kaznovan bi bil z denarno globo, ali bi pa moral v zapor. Dobro vedoč, da je od mladine odvisna vsa sreča države, posvečujejo omenjene vlade vso skrb dobri vzgoji mladine.

Povsod uvidevajo važnost dobre vzgoje. Ali zaman iskati dobre vzgoje pri materi, ki hčerko pošilja po žganje in ji pomaka vanj kruh; ali dokler oče dovoli sinu pipo in mu celo tobaka napravi. Dokler ne izgine iz naših hiš žganje in tobak, ter se jima vsaj mladina ne odpove, ne moremo govoriti o pametni vzgoji. Nobena šola ne bo popravila mladeniča, ki očetu denar krade in ga za tobak daje, niti hčere, ki rada

žganje pije. Tu se zganite stariši, tu zastavi šola in cerkev uplivno besedo, da rešiš mladino, naše narodno upanje.

Toda, kjer kadi samo mož, je le ena nesreča v hiši; kjer kade pa tudi otroci, tam so na stežaj odprta vrata vsem nesrečam. Nekateri stariši so preveč popustljivi svojim otrokom, zlasti oče se rad poigra s svojim sinčkom in mu sam potiska smrdljivo pipo v usta. Nevednost in nespametnost starišev igra tudi tu veliko vlogo in je večkrat neposredni vzrok prezgodnje smrti otrok. Zato tudi po pravici trdi naš nesmrtni Slomšek: „Za mladino je bolje biti brez denarja kakor brez vladarja! Mehkužno vzrejeni otroci so puhli repi podobni, vse svoje žive dni rahli, sebi in svojim ljudem velika nadloga. Če pa mislijo stariši, da se otrok poboljša, ko obiskuje šolo, znajte kaj pravi isti Slomšek: „Svet se po samih šolah ne poboljša, ako ne položijo stariši doma pravega temelja.“ Tedaj prva skrb za pošteno in plemenito vzgojo otrok je izročena starišem, ker, ako otroci prve

šole ne najdejo doma, ostanejo vse svoje življenje kilav rod. „Prvo seme poučenja starišev najgloblje pade, najdalje ostane in obrodi tudi najlepši sad.“ Če ne skrbite stariši za pravo vzgojo svojih otrok, če se jim popušča pri vsaki stvari, tedaj si sami šibo pletejo, s katero jih bodo otroci enkrat od hiše podili, ker razuzdani otroci so starišev počasna ali gotova smrt. Zato pazite na svoje otroke z budnim očesom!

Kamor se drevesce nagne, bo rastlo in padlo drevo. Tedaj učite, svarite in bodite strogi pri vzgoji svojih otrok. Če bi se vam pa otroci kljub vašemu opominjanju in svarjenju postavili po robu in delali ravno nasprotno, kar vi vkažete, tedaj vam priporoča škof in knez lavantinski A. M. Slomšek brezovo olje, ki ozdravi razvade mladih ljudi. Nič ne dene, če se ti sinček malo namrdne; dokler mu vi, stariši, kupujete kruha, skrbite za obleko in stanovanje, ste tudi vi odgovorni za otroke. Oni so dolžni spoštovati in ubogati svoje stariše kar je izrečno tudi božja volja. Seveda mora biti pri vsaki stvari neka mera. Stariši se ne smejo preveč posluževati bre-

zovega olja, zlasti tedaj ne, kedar so jezni. „Šiba naj bo zdravilo, a ne vsakdanje kosilo za otroke.“ Od starišev je torej odvisna sreča otrok samih, domače hiše in narodne bodočnosti, ker „kriva vzgoja otrok je slabih časov mati,“ a „pametni otroci so starišev največje bogastvo.“ Rojstna hiša je torej prva poklicana, da položi pravi temelj dobre vzgoje, šole in cerkev le nadaljujejo in izpopolnjujejo delo starišev.

Na sploh imajo stariši prvo besedo pri vzgoji otrok. Kakoršno seme vsejejo, tako žetev bodo tudi imeli. In kdo si ne bi želel dobrih, zvestih sinov in poštenih hčerà? Ako vam je, stariši, res kaj do tega, potem privadite otroke naprej redu. Red je vedno in povsod podlaga vsem čednostim. Odrasli naj se pečajo s tem, kar tiče odraslim, otroci pa z otroškim. Vsakemu svoje. Le žganja in tobaka nikomur, ali vsaj ne mladini!

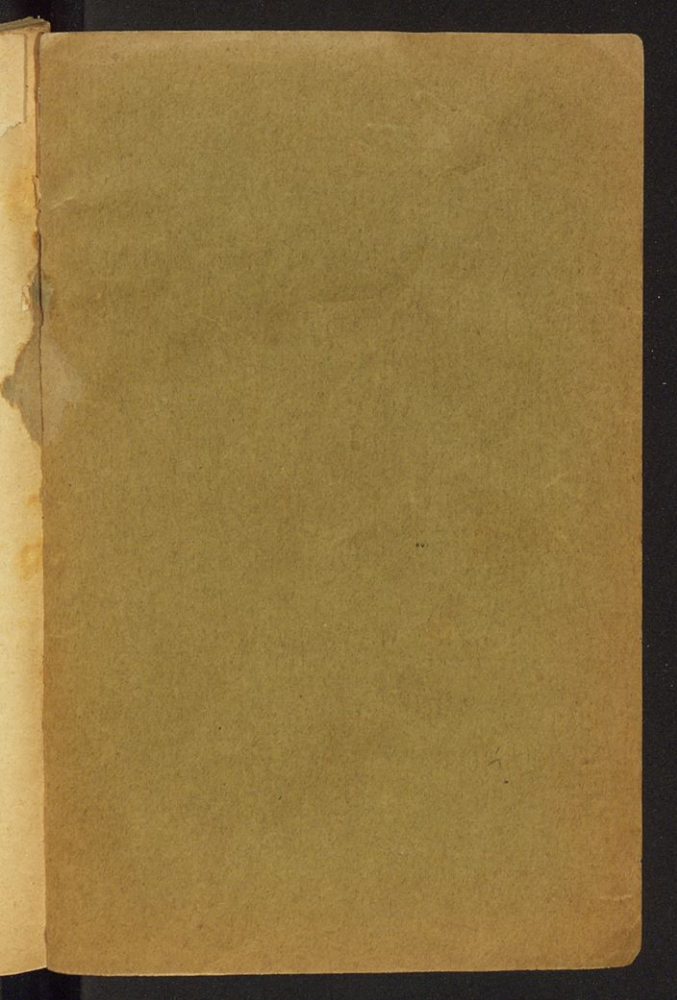
To bode pravi začetek dobre vzgoje in v kratkem času se mora svet spreobrniti,

ker stopi na površje čili, krepki naraščaj, ki ne pozna niti alkohola niti nikotina. Z nikotinom in alkoholom okuženi zarod mora zveneti in izginiti brez sledu; na njegovo mesto stopi korenjaški rod, ki si je zapisal na svojo zastavo. „P r o č z a l k o h o l o m, p r o č z n i k o t i n o m!“

Naj sklenem svoj poduk o škodljivosti tobaka pri odraslih in zlasti o pogubonosnem vplivu na mladino z besedami Štefana, v znameniti Slomškovi knjigi „Blaže in Nežika“. Tu pripoveduje Štefan sam svoje bedno in nesrečno življenje, katero je končal na vislicah. „Stariši so me premalo v strahu imeli in preveč svojevoljnosti dali. Storil sem, kar me je bilo volja. Videl sem očeta kaditi in jaz sem se tobaku tudi privadil. Še ne deset let star sem očetu tobak jemal, pa tudi po sejnih fajfe kradel. Moja mati je vse to vedela, pa me ni prav posvarila.“ Začel je s tobakom, nadaljeval s tihotapstvom, dvakrat všel od vojakov, mati pa ga je vedno prikrivala in zagovarjala. Slednjič je prišel pravici v roke, ki ga je obsodila v smrt na vešalah. „Moja strašna smrt,“ tako sklepa svoj govor, „moja strašna

smrt naj starišem pokaže, kam otroci pridejo, ki preveliko svojevoljnost imajo.“

To vam bodi dragi stariši, v opomin, da posvetite vso skrb dobri vzgoji svojih otrok ter se vam jih ne bo treba kedaj sramovati. V kali morate zadušiti vsako slabo navado, zlasti pazite na zdravje svojih otrok; zabranite jim vse, kar bi moglo prečiti njihov telesni in duševni razvoj, zlasti žganje in tobak. Tako boste izpolnili svojo sveto dolžnost in verujte vaš trud se obilno poplača. Pri tem vam pojdejo vedno radovoljno na roko cerkev in šola. Toda najprej morate storiti vi svojo dolžnost in šele potem smete pričakovati tudi od drugih, da vam pomagajo pri tem težavnem ali svetem poslu. Dobra vzgoja je temelj dobrega in srečnega življenja. Da dosežete pa svoj smoter, odpravite iz svojih hiš žganje in tobak, zlasti naj ne pride mladina ne blizu nepochle. Varujte se, dokler je čas, da se tudi nad vami ne izpolnijo besede škola Slomšeka, da, „kjer mladi kadijo, tam pogosto boben ropoče.“

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

GS

0 702 542

201109860

COBISS ©